

A Magyar Királyi Csendőrség költségvetése és gazdálkodása 1881-1939.
(Budget and Management of the Royal Hungarian Gendarmerie 1881–1939)

Absztrakt

A Magyar Királyi Csendőrség a magyar kormány közvetlen felügyelete alá tartozó katonailag szervezett fegyveres őrtisztület volt, amelynek feladatát a vidék rendjének biztosítása alkotta. A tisztület költségvetése a tevékenységet irányító tárca, azaz a Magyar Királyi Belügyminisztérium büdzsájében szerepelt. Az államigazgatás gazdálkodási szabályai érvényesültek a szervezetben is. A tisztületi gazdálkodás feladatait — e teendőkre függetlenített és ökonómiai felkészítésben részesült — csendőr gazdaszok végezték. A tisztület alapszervezeti elemeiben az őrsőkön azonban — mivel a csendőrség személyi állománya hivatásosokból állt — a gazdálkodást a csendőrök által választott személyek végezték társadalmi munkában az őrsön szolgálatot teljesítők által befizetett összegből. A két gazdálkodási forma kitűnően kiegészítette egymást.

Kulcsszavak

Gaszok ; pótszárny ; közgazdálkodás ; központi felszerelési és anyagraktár ; számvivők

Abstract

Directly under the supervision of the Hungarian government, the Royal Hungarian Gendarmerie was a militarily-organized corps entrusted with providing public safety in the Hungarian countryside. Its operating costs were covered by the budget of the Royal Hungarian Ministry of the Interior. State administration regulations applied to the organization as well. Independent and academically-trained (gendarmerie) economists were responsible for the budgetary tasks of the organization. At individual gendarmerie stations, which were the basic elements of the organizational structure, civilians were paid by the collective gendarmerie personnel to do various tasks (since gendarmerie personnel consisted entirely of military professionals). The two types of budgeting perfectly complemented each other.

Key words:

economists ; ancillary branch ; economics ; central equipment and stock warehouse ; controller

* *Open Researcher and Contributor ID* = Nyílt Kutató és Közreműködő Azonosító (ORCID) : <https://orcid.org/0000-0001-7382-5001>

Institutional attachments = Szerző intézményi kötődései :

- *Bertalan Szemere Scientific Society of History of Hungarian Law Enforcement* = Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság

- *National University of Public Service Faculty of Law Enforcement* = Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar

@: horatis@gmail.com

Date of registry = Regisztrálás dátuma : 2018. XII. 10.
DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.56N.145-166P

Date of acceptance = elfogadás dátuma : 2018. XI. 17.

A Magyar Királyi Csendőrség dualizmuskori és két világháború közötti tevékenységét,¹ illetve ezek összehasonlítását² több monográfia és szaktanulmány is tárgyalja, melyek elsősorban a szervezeti felépítés és a szolgálati tevékenységek elemzésére koncentrálnak. A szervezeti működés sikerének egyik legfontosabb záloga, a gazdasági – vagy a korabeli terminológiával gazdasági – szakterület rendszerint kívül esik e munkák tárgykörén háttértámogató és kiszolgáló jellege miatt. A Magyar Királyi Csendőrség tevékenységének eredménye, a vidéki Magyarország szilárd közrendje és közbiztonsága, valamint az ennek megteremtéséhez szükséges intézkedések és eljárásrendek részletesen feltárára kerültek, azonban e folyamatok legalapvetőbb feltétele, az állami költségvetési források bemutatása csak érintőlegesen valósult meg. A testületi gazdálkodás kevésbé feltárt témájának az alaposabb megismerése céljából terjesztettem ki feltáró munkám tereumát erre a témakörre, melynek eredményeit osztom meg jelen írásomban az érdeklődőkkel. Álláspontom szerint ugyanis a szervezet gazdálkodása és működése soros egységet alkot. Nem vezethet valós eredmények feltárára a testület-történet terén a gazdasági viszonyok mellőzése.

Tekintettel arra, hogy kutatásaim a Magyar Királyi Csendőrség békeidőszaki tevékenységére vonatkoznak, az általam vizsgált időszak 1881. költségvetési évtől – az 1915-1920. költségvetési évek kivételével – az 1939-1940. költségvetési évig terjed.³ A testület országos megszervezését megelőző időszakban működő erdélyi és horvátországi csendőrség költségvetési forrásait nem vizsgálom, bár megjegyzendő, hogy hasonló költségvetési sorok a korábbi évek állami számadásaiban is megtalálhatóak voltak.

A vizsgált időszakban a költségvetési fedezet tanulmányozása szempontjainak tekintetem:

- az állami költségvetésen belül melyik tárca fejezeti előirányzatában szerepelnek a csendőrségi költségek;
- mennyi volt ezek pontos összege az adott időszaknak megfelelő hivatalos⁴ fizetőeszköz-nemben;
- különböző időszakok valutáinak eltérő vásárlóértékéből és az inflációból adódó különbségek áthidalása érdekében a teljes tárgyalt korszak költségvetési összegeinek átváltása egy közös és általánosan elfogadott magyar fizetőeszközzé⁵, ezáltal összehasonlítható adatsorok kinyerése.
- a magyar valuták mindenkori vásárlóerejének bemutatása érdekében négy általam választott referencia-valuta árfolyamának feltüntetése.⁶

A téma feltárása érdekében elsősorban az állami költségvetések adatait,⁷ a referencia-valuták 1881-1939. közötti árfolyamainak megállapításához, valamint a különböző magyar fizetőeszközök közötti hivatalos váltószámok alkalmazásához pedig a közgazdasági és statisztikai évkönyv, tovább kormányjelentések adatait használtam fel. Az 1881-1891. évek valutaárfolyamainak kiszámításához a Sveriges Riskbank online adatbázisára támaszkodtam.

Az állami költségvetési források alakulása

A Magyar Királyi Csendőrség sajátos jogállása szükségessé tette, hogy a testület kettős minisztériumi alárendeltségben működjön.⁸ A személyükben katonának minősülő csendőrök humánigazgatási ügyei a Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium (HM), míg a szolgálatellátással és finanszírozással összefüggő témák a Magyar Királyi Belügyminisztérium (BM) hatáskörébe tartoztak. A HM szervezetében már a testület felállításakor létrehozták a csendőrségi ügyosztályt, míg a BM szervezetében csak a XX. század elején⁹ került sor ilyen szervezeti elem elkülönítésére. Felállításáig a közbiztonsági ügyosztály foglalkozott a Magyar Királyi Csendőrség ügyeivel.¹⁰ Ennek megfelelően költségvetési forrásait is e két tárca fejezeti előirányzatai között kell keresnünk.

A csendőrségi költségek az 1881. évben sem a BM, sem a HM költségvetési fejezeteiben nem szerepeltek. Az általános költségvetési kiadások fejezet „Erdélyi Csendőrség” cím alatt tartalmaz a korábbi évekhez hasonló költségvetési fedezetet. A Magyar Királyi Csendőrség országos megszervezésének biztosítására kizárólag a közbiztonsági szolgálat szervezéséről szóló 1881. évi törvény szövege¹¹ utal. Az említett két tétel összege 636 015 aranyforint.

Az 1882. évben szintén csak az általános költségvetési kiadások között található a csendőrségre utaló tétel, azonban már „Országos csendőrség” címszó alatt. A minisztériumi fejezeti előirányzatok között először 1883-ban jelentek meg a testület kiadásai. A HM költségvetésében „Csendőrségi költségek” címszó alatt szereplő egyre növekvő összeg egészen 1906-ig megtalálható. A BM kiadásai között először 1900-ban jelent meg „Magyar Királyi Csendőrség” címszó, amely – a háborús éveket leszámítva – 1922-ig változatlan maradt. Az ezt megelőző évek tervezett kiadásaira és bevételeire továbbra is az általános költségvetési kiadások fejezetben bukkanhatunk „Országos csendőrség és a predeáli nemzetközi vasútnál rendőri szolgálat szükséglete” címszó alatt. Utóbbi elenyésző arányban részesült a költségvetési forrásokból.¹² (I.sz. melléklet)

Az 1890. évben a testület költségei bekerültek ugyan a BM közbiztonsági kiadásainak sorába, erre vonatkozóan azonban csak a minisztériumi költségvetés indoklása¹³ tartalmazott konkrét adatokat. Az első költségvetési év, amikor a BM költségvetésének indoklásában kifejezetten „*csendőrségi szükségletek*”-et említenek, 1899. volt.

Az 1900-1914. közötti időszakban mindkét felelős tárca¹⁴ költségvetésében megjelentek a testülettel kapcsolatos egyre növekvő kiadások, bár a HM fejezetében a „*csendőrségi költségek*” megnevezést a „*személyi kiadások*”, illetve „*személyi juttatások és pótdíjak*”, címszó váltotta fel.

Az utolsó értékelhető békeév, az 1914. költségvetési év adatai alapján a csendőrségi testület 11 980 650,50 aranyforint (23 961 300 aranykorona) értékű költségvetési juttatásban részesült, ami majdnem 19-szeres forrásnövekedés a kiinduló 1881. évhez képest.

Az 1915-1920. évekre vonatkozóan nem áll rendelkezésre adat az állami költségvetés adatairól és ez az időszak nem is képezi tárgyát tanulmányomnak. Az I. világháborút követő első egységes állami költségvetés az 1921. költségvetési évre készült, melyben már csak a BM fejezetben szerepelnek a testület tervezett kiadásai „*Magyar Királyi Csendőrség*” címszó alatt. A tervezett kiadás 582 211 900 papírkoronára rúgott, ami kétszeres átváltást követően¹⁵ – számításaim szerint – 14 724 630,75 aranyforint vásárlóerőt jelentett.

A következő évek hiperinflációjából fakadóan a költségvetési számok mögött meghúzódó valós vásárlóérték megállapítása nem könnyű feladat még akkor sem, ha az állami költségvetések indoklása tartalmazza a papírkorona és aranykorona közötti átváltási árfolyamot¹⁶ és egyéb segédszámokat. A pengő bevezetése előtti utolsó évben a csendőrség több mint 315 milliárd papírkoronás tervezett kiadásainak vásárlóértéke a 11 millió aranyforintot sem érte el.

A pengő bevezetése nemcsak a nemzetgazdaságban, hanem a testület költségvetésében is stabilitást hozott. 1926-tól a folyamatosan és arányosan növekvő tervezett kiadások aranyforintban kimutatott vásárlóértéke is nőtt, melyet egy szintén többszörös átváltással megállapított váltószám segítségével állapítottam meg (1 aranyforint = 0,4289 pengő).

1927 és 1940 között a testület költségvetése 31-33 millió pengő, azaz 12-14 millió aranyforint vásárlóérték között mozgott, ami kiszámíthatóvá és tervezhetővé tette a szervezeti és infrastrukturális fejlesztéseket. A tanulmányban vizsgált utolsó, 1940. XII. 31-el záruló költségvetési évben 31 418 466 pengő állt rendelkezésre, amelyben már a visszacsatolt területeken megvalósítandó feladatok költségei is tervezésre kerültek. Külön említést érdemel, hogy az I. világháborút megelőző utolsó békeév és az 1939-1940. költségvetési év összesített mérlege között csupán 12 %-os eltérés mutatkozik az utóbbi javára. Elmondható tehát, hogy a változatlan létszámú, de kisebb működési területű szervezet úgy tudott lépést tartani a technikai fejlődéssel, hogy nem terhelte meg aránytalanul az állami erőforrásokat. A Magyar Királyi Csendőrség úgy volt képes szervezete újjászervezésén túl magas költségigényű technikai fejlesztések megvalósítására, új szolgálati ágak megszervezésére, korszerű közlekedési és híradó eszközök beszerzésére,¹⁷ hogy költségvetése kiegyensúlyozott és viszonylag szerény maradt. **(I.sz. melléklet)**

A gazdasági szakterület felépítése és működése

A testület önálló költségvetési szervként gazdálkodott az országgyűlés által számára biztosított költségvetés keretei között, melynek koordinálására külön gazdasági szolgálatot hozott létre.

A gazdasági szolgálat legalacsonyabb szervezeti szintjét az úgynevezett közzgazdálkodás alkotta, amely az őrszlaktanyákban élő nőtlen személyi állomány ellátását volt hivatott biztosítani háztartásszerű közös gazdálkodással.¹⁸ A közzgazdálkodás alapja a rendes és rendkívüli tagok alapbetétjéből¹⁹ és napi betétjéből²⁰ összeálló vagyon, amely az élelmiszerek beszerzésére és ehhez kapcsolódó tevékenységek (pl. földbérlet, baromfi és sertés nevelés költségei, stb.) fedezetéül szolgált. A közzgazdálkodás rendes tagjai az őrsön szolgálatot teljesítő nőtlen csendőrök voltak, napi betétet fizető rendkívüli tagjai pedig az őrsön átvonuló vezényelt csendőrök lehettek, akik eredeti szolgálati helyükön háztartást nem vezettek. A közzgazdálkodásban történő részvétel az annak keretében történő étkezés kötelező volt minden saját háztartást nem vezető csendőrnek, mely alól a szárny-parancsnok adhatott felmentést. A közzgazdálkodás vagyonát a közzgazdálkodási bizottság kezelte, melynek tagjai voltak egy közzgazdálkodás vezetői feladatokat ellátó rendes tag, valamint egy számadást ellenőrző rendes tag. A közzgazdálkodási bizottság tagjait az őrsön lakó csendőrök szavazással választották meg maguk közül. A vezető rend szerint egy idősebb csendőr volt, aki elvégezte a szükséges adminisztrációt és felügyelte fiatalabb társai munkáját. A vezető helyettese mindig az őrs legfiatalabb csendőre volt annak érdekében, hogy megismerkedhessen a testület elszámolási és beszerzési rendszerével. A vagyon nyilvántartása a „*Közzgazdálkodási (közétkeztetési) könyv*”-ben történt. Az élelmiszerek megtermelése a tagok

kézi erejével, egyéb élelmiszerek megvásárlása a közigazgatási bizottság útján, a napi háromszori készétel elkészítése pedig a szintén közigazgatási költségek terhére fizetett úgynevezett őrsfőzőnő igénybevételével történt. Tekintettel arra, hogy az őrsfőzőnő sokszor az egyetlen nő volt, akivel a csendőr legénység mindennapi kapcsolatban állt, nagy súlyt fektettek kiválasztására. Alepvető követelmény volt az erkölcsi feddhetetlenség, megfelelő családi háttér (férjzetlen, vagy özvegy legyen), nemzethűség, szükszavúság, 40 éven felüli életkor. Általában azokat vették fel, akik már más őrsökön is betöltötték ezt a tisztséget, vagy megfelelő referenciákkal rendelkező háztartásokban szolgáltak szakács-, vagy házvezetőnként. Mindenképpen kikérték előző munkaadójuk véleményét.²¹ Az őrsfőzőnő nemcsak a konyháért felelt, hanem részben az ő feladata volt a háztáji állatok gondozása, illetve a körlet takarítása is. (Felsőpörni a csendőr dolga volt, de a felmosást már az őrsfőzőnő végezte).²² A közigazgatás helyzetén könnyíthetett, ha a községi önkormányzat az őrsfőzőnő bérének biztosításával támogatta az őrsöt, ezt azonban nem minden előljáróság tehetette meg.²³

A közigazgatás biztosította ugyan az őrsök napi szükségleteit, a költségvetési források kezeléséhez azonban speciális képzettségű állományra is szükség volt. A számvivő tisztek és altisztek — vagy korabeli elnevezésük szerint számvivő-segéd munkások — a magasabb parancsnokságokon végeztek pénztári és gazdaság igazgatási teendőket. A számvivő altisztek képzésére a kerület-parancsnokságokon került sor hat hónapos tanfolyamokon, melynek előfeltétele volt az érettségi vizsga. 1883-tól már csak azok jelentkezhetek a csendőr számvivőtiszti tanfolyamra, akik a honvéd kezelőtiszti tanfolyamot elvégezték. A felkészítés a csendőrségre jellemző módon gyakorlatközpontú volt. A honvéd kezelőtiszti vizsgára őrs-parancsnoki vagy számvivő altiszti gyakorlattal rendelkező nőtlen őrmesterek jelentkezhetek. A szintén hat hónapos képzés elméleti foglalkozásait 16⁰⁰ és 18⁰⁰ között tartották, így a hivatali órákat a tanfolyam résztvevői a III. csendőr kerület-parancsnokság számvivőségi irodáján, majd a HM szakszámvivőségi irodáján gyakorlattal töltötték.²⁴ A honvéd kezelőtiszti vizsgán „jó” eredményt elért altiszteket csendőr számvivői szakvizsgára bocsátották, melynek eredménye alapján a résztvevőket előléptetési rangsorba helyezték.

A gazdasági tisztekkel szemben követelmény volt a Ludovika Akadémia hadtáp szakának elvégzése, majd a csendőr számvivőtiszti szakvizsga megszerzése.

A rendszert — majdnem 20 éves működés után — 1900-ban reformálták meg, melynek keretében rendszeresítették a törzsőrmesteri rendfokozatot. A II. osztályú törzsőrmesterré való kinevezés feltétele a megfelelő műveltség mellett az őrs-parancsnoki és a számvivő altiszti gyakorlat, valamint az összes szükséges vizsga „jó” eredménnyel történő teljesítése volt. A II. osztályú törzsőrmesterek a kerület-parancsnokságokon tevékenykedtek. Az I. osztályú törzsőrmesterré történő kinevezés pályázati rendszerben, a honvéd kezelőtiszti és csendőr számvivőtiszti szakvizsgák megszerzése után volt lehetséges. Az I. osztályú törzsőrmesterek elnevezése 1905-től számvivő tiszthelyettesre változott.

1904-től az elhelyezési, ruházati és élelmezési ügyek koordinálására, valamint a közigazgatás ellenőrzésére és irányítására rendszeresítették a csendőr számtanácsosi beosztást. Ezzel egyidejűleg létrehozták a Központi Felszerelési és Anyagraktárt Budapesten.²⁵

1907-ben megszervezték az úgynevezett pótszárny-parancsnokságokat, melyek feladata minden olyan tevékenység elvégzése volt, amely nem tartozott a közbiztonsági teendők körébe, de a szervezet eredményes működéséhez szükséges volt. A gazdasági, személyzeti és kiképzési feladatokat végző szervezeti elem nem rendelkezett alárendelt szervezeti szintekkel, egyedüli célja a csendőr-kerület működésének kiszolgálása volt minden tekintetben.

A fenti rendszer újjászervezett változata biztosította a testület két világháború közötti gazdasági támogatását is.

A gazdasági szakterület személyi állományának és szervezetrendszerének fejlesztésén túl egyre részletesebb szabályozást nyert a pénzügyi és pénztárkezelési tevékenység is. Az 1881-ben kiadott első szabályzatot²⁶ 1900-ban a számvevőtisztek számára kiadott utasítás követte.²⁷ Ezt követően a szervezeti fejlesztésekkel együtt a szabályzatok köre is bővült, így 1908-ban és 1912-ben újabb gazdaság-kezelési utasítások kerültek kiadásra.²⁸

A két világháború közötti időszakban a gazdasági szolgálati ág mind szervezetében, mind szabályozottságában a dualizmuskori modellhez nyúlt vissza és a szakterület átfogó szabályzatainak kiadására csak későn, 1938-ban,²⁹ valamint a tanulmány által már nem vizsgált háborús időszakban került sor.³⁰

Szintén külön említést érdemel, hogy a Magyar Királyi Csendőrség a szükséges beszerzéseit már a korai időszaktól pályázati úton realizálta. Az egyes felszereléseket csoportokba sorolták, melyekre külön-külön lehetett pályázni három éves ciklusonként. Érdekesség, hogy a kereskedelmi partnerek az áru kiváló minőségének tanúsításaként ismerték el, ha azt a csendőrség átvette, így a gyártók gyakran

haszonkulcs nélkül, önköltségi áron is szállítottak a testületnek a reklám érdekében. Pályázni úgy lehetett, ha a pályázó a szállított áru értékének 10 %-át kaucióként letétbe helyezte. A sikertelen pályázók azonnal, míg a nyertesek az áru garanciájának lejártá után kapták vissza a kauciót.³¹ Ez a rendszer hosszú távon biztosította, hogy a csendőrség által darabonkénti ellenőrzés mellett átvett felszerelések kiváló minőségűek és időtállóak legyenek.

A XIX. század végére az osztrák és német példák nyomán felmerült a beszerzések centralizálásának igénye, melynek eredményeként állították fel a Központi Felszerelési és Anyagraktárat. Ezt követően a felszerelés és berendezési tárgyak, valamint a technikai eszközök beszerzését ezen keresztül bonyolították.

Az igények folyamatos kielégítése érdekében a központi szerv fél évente értesítette a nyertes pályázókat a következő időszaki szükségletekről. A hiány elkerülése érdekében a beszállítók kötelezték magukat a szállítandó árumennyiség 1/6 részének folyamatos raktáron tartására, melyet a csendőrség rendszeresen ellenőrzött is. A megrendelt árut a beszállító térítésmentesen szállította a csendőrségi raktárba, ahol az átvevők számára igazolta, hogy az a szerződésben rögzített üzemekben készült. Az átvevő csendőr altisztek minden egyes árut tartóssági és vegyi ellenőrzésnek vetettek alá, melynek eredményét összevetették a szerződéses mintadarabbal. A beszállított csizmáknak például 5 %-át szétbontották az átvételkor a használt anyagok ellenőrzése érdekében.

A folyamat egyértelmű célja volt, hogy minél kisebb áron minél jobb minőségű termékekkel lássák el a végrehajtó állományt. A hazai gyártók előnyben részesítése mellett olyan pályázati rendszert működtettek, amely valós versenyre ösztönözte a beszállítókat, ugyanis a beérkezett pályázatokat még az eredményhirdetés előtt nyilvánosságra hozták, hogy a konkurensok új – mérsékeltebb árfekvésű – ajánlatot tehessenek.

A szervezetbe tehát csak a legjobb minőségű, ellenőrzött felszerelések és egyenruházati anyagok kerülhettek be, melyeket a csendőrök – a szabályzatokban előírt kihordási idők és a szemlék tapasztalatai alapján – maguknak vásároltak meg. A legénységi állomány³² személyes szükségletek kielégítését a „tömegrendszer” szolgálta. A legénységi ruházati anyagok elkészíttetését a kerületi parancsnokságok végezték, melyből az érintettek szükség szerint vásárolhattak tömegbetétjük terhére. A „tömeg” lényege folyószámlához hasonlítható, melyet a csendőr testülethez kerülésekor egy nyitó egyenleggel láttak el (ez volt a tömegbetét), majd évente utánpótlási ellátmánnyal gyarapítottak (ez volt a tömegátalány). A legénység a fegyver és a lőszer kivételével erről a folyószámláról vásárolt meg minden számára előírt felszerelést, a fennmaradó összeget pedig tovább görgette évről évre. A kiadásokat és bevételeket a tömegkönyvben vezették. A legalább 5 éve szolgáló csendőr leszereléskor jogot formálhatott erre a tömegvagyonra, ami takarékoságra ösztönözte a személyi állományt.

A gazdálkodás, költségvetés és juttatások nem a teljesség igényére törekvő bemutatása mellett is a témához kívánczik még egy utolsó kérdés: hogy alakult a személyi állomány illetménye és ez milyen vásárlóerőt képvisel a különböző időszakokban?

A csendőrség országos megszervezésekor egy legénységi állományú csendőr kezdő fizetesként 300 Ft, egy őrsvezető 400 Ft, egy őrmester 500 Ft zsoldban részesült. A századfordulóra ezek az összegek kb. 25 %-kal, az I. világháború kitöréséig pedig kb. 50-60 %-kal növekedtek, így egy közcsendőr éves zsoldja 1000 Korona (500 aranyforint) volt. Ezt összevetve egy gyári munkás századfordulós fizetésével megállapíthatjuk, hogy a csendőrök illetménye nem volt átlag feletti. Azonban a két munkakör koránt sem tekinthető hasonlónak. Eltérés nem csupán a feladatok jellegéből és az állandó készülségből fakadt, hanem a csendőr számára biztosított elhelyezési, ruházati és egészségügyi stb. ellátásból is.³³

A szervezet két világháború közötti újjászervezését követően egy csendőr évi 360 aranykorona, vagyis 180 aranyforint vásárlóértékű éves zsoldban részesült, amely nem érte el a dualizmus időszakának színvonalát.³⁴ A korabeli viszonyok közé helyezve azonban ezt a fizetést megállapíthatjuk, hogy nem marad el az átlagos keresetektől, sőt a harmincas évekre egyre jobb megélhetést biztosított a csendőröknek a magyar átlaghoz képest.³⁵ Fontos körülmény, hogy a csendőrség teljes állománya a köztisztviselői bértáblázatba került besorolásra, vagyis alapilletményük az azonos iskolai végzettségű és szolgálati idejű egyéb közigazgatási dolgozókkal azonos volt. Különbséget a pótlékok és egyéb juttatások (pl. csendőrségi pótdíj, ételmezési pénzátalány, szállásilletmény, szolgálati utazások alkalmával felszámolható illetmények, vezénylési illetmények, kíséreti díj, stb.) jelentettek.

A testület fontosnak tartotta a viselt rendfokozat és beosztás társadalmi állásához méltó életkörülmények biztosítását, így a nőtlen személyi állomány lakhatásának biztosítása mellett a családot alapított csendőrök részére – a család nagyságára és a családfő testületben betöltött szerepére figyelemmel megállapított méretű – lakást vagy házat bérelt, illetve lakbértérítést nyújtott.³⁶

Összegzés

Összességében elmondható, hogy a fennállása csaknem teljes időtartama alatt Európa élvonalához tartozó katonailag szervezett fegyveres közbiztonsági őrestület úgy volt képes eredményei elérésére és megtartására, hogy sem a szervezetnek, sem a személyi állományának a fenntartása és fejlesztése nem rótt aránytalan anyagi terheket az állami költségvetésre. Más rendvédelmi testületekkel összehasonlítva a csendőrség nem részesült többletforrásokban, személyi állománya illetménye pedig sem a köztisztviselői karhoz, sem a polgári társadalom átlagkeresetéhez képest nem volt aránytalanul magas. A testület hatékony működésének gazdasági kulcsa tehát nem a rendelkezésre álló költségvetés nagysága, hanem a forrásokkal való gondos és előrelátó gazdálkodás volt. A szervezeten belül alacsony létszámú, de speciális felkészítésű és nagy tapasztalatú számvivői kar működött, amely az alapfeladatok legteljesebb mértékű kiszolgálását tekintette fő céljának. E feladatok mindegyikét behatóan ismerték, mivel kiválasztásuk során fontos szempont volt a közbiztonsági szolgálatban eltöltött hosszabb szolgálati idő. Ennek köszönhetően a gazdasági szakterület munkatársai első kézből ismerték a végrehajtói igényeket és ezeknek megfelelően elégitették ki azokat.

A szervezeti hatékonyság magas szinten tartásához szintén fontosnak értékelem a beszerzendő felszerelések kiválasztására és ellenőrzésére fordított energiát. A testület szükségleteinek kielégítésre hivatott pályázati rendszer nemcsak a legkedvezőbb egységár elérésére törekedett, de az átvevők tevékenysége által a beszerzett felszerelések folyamatos ellenőrzését is megvalósította a kiváló minőség garantálása érdekében.

Megítélésem szerint a szervezeti alapfeladatokat kiválóan ismerő, és ezeket precízen — túlszabályozott adminisztráció nélkül — támogató gazdasági szolgálat, valamint az átgondolt és ellenőrzött beszerzési rendszer értékes tapasztalatokat hordozhat a jelenkor rendvédelmi szerveinek gazdasági szakszolgálatai számára is. A jövőben feldolgozni tervezem a számvivői kar tevékenységének részletes szabályait, valamint a testület pályázati rendszerének fejlődéstörténetét is a téma minél szélesebb körű bemutatása érdekében.

Jegyzetek:

- ¹ CSAPÓ ; KAISER: *A Magyar Királyi Csendőrség története a két világháború között.*
- ² REKTOR ; PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* ; PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség szervezete.*
- ³ Az 1939-1940-es költségvetési év – a korábbi költségvetési tervezési ciklusoktól eltérően – 1940. XII. 31-ig tartott. A tanulmány szempontjából ezt tekintem az utolsó teljes békeévnak, hiszen 1941. VI. 26-án az akkor Magyarországhoz tartozó Kassa városát ért, máig tisztázatlan bombatámadás hatására hazánk bejelentette hadviselő félnek tekintette magát az országot ért támadás miatt.
- ⁴ Magyarország hivatalos fizetőeszköze már az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc alatt is a forint volt (pengő) krajcár váltópénzzel. A Magyar Királyi Csendőrség országos megszervezésekor az ezüst, majd arany fedezetű forint pénzérték és bankjegyek szolgáltak hivatalos fizetőeszközzel. Az 1900-tól bevezetett (arany)korona fizetőeszköz vonatkozásában az aranyforinthez viszonyított váltószám 1:2, vagyis 1 aranyforint 2 koronának felelt meg. Az első világháború és az azt követő infláció hatására a nemesfém tartalmú és fedezetű aranykorona és a bankjegy formátumú úgynevezett papírkorona között is szükséges volt váltószám meghatározása, melyet hivatalosan közzé tettek. Az 1926-tól bevezetett pengő váltószámát az aranykorona értékéhez állapították meg, amely így közvetve összehasonlítható az aranyforint vásárlóértékével. A hivatalosan közzétett és saját számításokon alapuló váltószámokat a mellékelt táblázat mutatja.
- ⁵ Az összehasonlítható adatsorok kinyerése érdekében Magyarországnak a testület országos megszervezésekor elfogadott hivatalos fizetőeszközét, az (arany)forintot vettem alapul. Az 1878-ban megalapított Osztrák-Magyar Bank által kibocsátott ezüst- és aranyfedezetű forint árfolyama mértékadónak számított az elkövetkező évtizedekben olyannyira, hogy a későbbi (arany és papír)korona, majd a pengő árfolyamának megállapításakor is figyelembe vették.
- PALLOS – TORBÁGYI – TÓTH: 128-129.p.
- ⁶ Az általam választott referencia valuták az amerikai dollár (USD), az angol font (GBP), a svájci frank (CHF) és a francia frank (FRF), melyek árfolyam-alakulása megítélésem szerint tükrözte a mindenkori magyar fizetőeszköz világpiacon értékét. Az éves bontású árfolyamokról, illetve azok forrásáról a melléklet táblázat tájékoztat.
- ⁷ Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1881-1909., ill. 1912-1914/15. évekre.
- ⁸ DEÁK: *A Magyar Királyi Belügyminisztérium a hátszág közbiztonságáért a Nagy Háború idején.* 83.p.
- ⁹ 1904-ig a BM III. Főosztály III/a. államrendőri és közbiztonsági alosztálya foglalkozott a „csendőrség összes ügyei”-vel, 1905-től azonban a III/b. jelű csendőrségi alosztályt.
- Magyarország tisztii cím- és névtára 1904.* 65-66.p. ; *Magyarország tisztii cím- és névtára 1905.* 69.p.
- ¹⁰ NÉMETHY
- ¹¹ „*A belügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a csendőrségnek a II. kerületben a megszbott időben (4-ik §) §) felállithatása czéljából az első kiképzésre, a berendezésre és a felszerelésre szükséges költségeket utólagos elszámolás mellett fedezhesse.*” 1881/III.tc. 11. §
- ¹² 1884. és 1899. között ez az összeg 1 350 - 9 400 Ft között mozgott.
- ¹³ Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1890. évre.
- ¹⁴ DEÁK: *Military industry and readjustment in the Hungarian hinterland in the First World War.* [Hadiipar és rendteremtés a magyar hátszágban az első világháború idején.] 30.p.
- ¹⁵ 582 211 900 papírkorona = 29 449 261,51 aranykorona = 14 724 630,75 aranyforint (becsült érték az utolsó hivatalos váltószámok alapján)
- ¹⁶ 1921-ben 1 aranykorona = 19,77 papírkoronával, azonban 1925-ben már 14 500 papírkorona árfolyamon jegyezték 1 aranykorona vásárlóértékét.
- ¹⁷ ARTNER – PARÁDI – ZEIDLER ; HEGEDŰS ; PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség szervezete.* ; VEDŐ: *Rádió a Magyar Királyi Csendőrség Szolgálatában ; VEDŐ: A Magyar Királyi Csendőrség közlekedési szolgálati ágának kialakulása és fejlődése.*
- ¹⁸ PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* op.cit.
- ¹⁹ Az alapbetét összege 1941-ben rendes tagonként minimum 150, maximum 250 pengő volt, ami részletekben is befizethető volt.
- Illetményszabályok.* 19.p.
- ²⁰ A napi betét lehetett rendes és felemelt összegű, melyet a rendes tagok állapítottak meg és a szárny-parancsnok hagyott jóvá. Rendes összegű napi betétet a rendes tagok és a tartósan vezényelt csendőrök fizettek, felemelt napi betétet pedig a rendkívüli tagok.
- Loc.cit. 20.p.
- ²¹ KAISER: *A csendőr őrs mindennapi élete.* 121.p.
- ²² FORRÓ: 91.p. ; NEMES
- ²³ CSAPÓ: op.cit. 80.p.
- ²⁴ Loc.cit.
- ²⁵ PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* op.cit. 53.p. ; PRESZLY: 77-79.p.
- ²⁶ *Utasítás az élelmezési és beszállásolási számvitelre nézve a saját gazdaszat-kezeléssel felruházott szárnyparancsnokságokkal bíró magyar királyi csendőrpáncsnokságok számára.*
- ²⁷ *Szervi határozványok a csendőr számvivőtisztek és a csendőr törzsőrmesterek számára.*
- ²⁸ *Szervi határozványok a magyar királyi csendőr számtanácsosok, csendőr számvivőtisztek, csendőr számvivőtiszt helyettesek és csendőr törzsőrmesterek számára.* ; *Gazdaszatkezelési utasítás a Magyar Királyi Csendőrség őrsői valamint a csendőrségi pótlókeret és tanosztályok számára.*
- ²⁹ DIENES
- ³⁰ BERZEVICZY — DIENES ; *Gazdaszatkezelési utasítás a m. kir. csendőr gazdaszat-közigazgatási hivatalok és a központi gazdasági hivatal számára.* ; *Utasítás a Magyar Királyi Csendőrség pénztár- és csekk-kezelésére.*
- ³¹ LÁBADY ; PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* op.cit. 118.p.
- ³² Legénységi állomány alatt a csendőrség végrehajtó szolgálati feladatait ellátó, de egyébként a honvédség altiszti állománykategóriájának megfelelő besorolását személyi állomány értendő.
- ³³ CSAPÓ: op.cit. 98.p.
- ³⁴ KAISER: *A Magyar Királyi Csendőrség története a két világháború között.* 165-166.p.
- ³⁵ PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* op.cit. 212.p.
- ³⁶ PARÁDI: *A rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai 1867-1945.*

Forrás- és irodalomjegyzék (a jegyzetekben alkalmazott rövidítések):**MONOGRÁFIÁK, KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK**

- CSAPÓ
(1.;23.;24.;33.))
- KAISER: *A Magyar Királyi Csendőrség története a két világháború között.*
(1.;34.))
- NÉMETHY
(13.))
- PALLOS – TORBÁGYI – TÓTH
(5.))
- PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtisztület 1881-1945.*
(2.;18.;25.;31.;35.))
- PRESZLY
(25.))
- REKTOR
(2.))
- CSAPÓ Csaba: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914.* Pécs, 1999, Pro Pannónia Kiadói Alapítvány. 186 p. HU-ISBN 963 90 7940 5. /Pannónia Könyvek./ HU-ISSN 0237-4277.
- KAISER Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség története a két világháború között.* Pécs, 2002, Pro Pannónia Kiadó Alapítvány. 175 p. HU-ISBN 963 90 7982 0. /Pannónia Könyvek/ HU-ISSN 0237-4277.
- NÉMETHY Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség szervezete, szolgálata és viszonya a közigazgatási hatóságokhoz.* I. köt. *A Magyar Királyi Csendőrség hatásköre, jogai, szolgálati teendői és eljárása.* II.köt. *A Magyar Királyi Csendőrség viszonya a közigazgatási hatóságokhoz.* III.köt. Budapest, 1900, Országos Központi Községi Nyomda Részvénytársaság. I.köt.72 p. ; II.köt. 1-104 p. III.köt. 105-162 p. /Közigazgatási Könyvtár./
- PALLOS Lajos – TORBÁGYI Melinda – TÓTH Csaba: *A magyar pénz története a kezdetektől napjainkig.* Budapest, 2012., Kossuth Kiadó - Magyar Nemzeti Múzeum. 176 p. HU-ISBN 978 963 09 7235 2.
- PARÁDI József: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtisztület 1881-1945.* Budapest, 2012, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 281 p. HU-ISBN 978 963 08 4794 0. /A magyar rendvédelem-történet öröksége, 2./ HU-ISSN 2062-8447.
- PRESZLY Lóránd: *A magyar királyi csendőrség története 1881-1919.* Budapest, 1920, Honvédelmi Sajtóvállalat. 142 p.
- REKTOR Béla: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története.* Cleveland OHIO USA, 1980, Árpád Könyvkiadó Vállalat. 552 p. USA-ISBN 093 42 1401 8.

TANKÖNYVEK

- DIENES
(29.))
- Illetményszabályok.*
(19.;20.))
- DIENES Andor: *Gazdászati tájékoztató. Csendőrsők részére. Kizárólag az őrsparancsnok iskola hallgatói számára.* Szombathely, 1938, Martineum könyvnyomda. 89 p.
- Illetményszabályok.* Budapest, 1941., Stephaneum, 38.p. /Próbacsendőrök tankönyve, 4./

TANULMÁNYOK

- ARTNER – PARÁDI – ZEIDLER
(17.))
- DEÁK: *A Magyar Királyi Belügyminisztérium a hátszág közbiztonságáért a Nagy Háború idején*
(8.))
- DEÁK: *Military industry and readjustment in the Hungarian hinterland in the First World War.*
(14.))
- FORRÓ
(22.))
- HEGEDŰS
(17.))
- ARTNER Ramóna – PARÁDI József – ZEIDLER Sándor: *A Magyar Királyi Csendőrség légi, vízi, vasúti és közlekedési szakszolgálati ágai, Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis), XXIII. évf. (2013) 27-28-29-30. sz. 23-39.p. HU-ISSN 1216-6774.*
- DEÁK József: *A Magyar Királyi Belügyminisztérium a hátszág közbiztonságáért a Nagy Háború idején. Társadalom és Honvédelem, XIX.évf (2015) 4.sz. 79-84.p. HU-ISSN 1417-7293.*
- DEÁK József: *Military industry and readjustment in the Hungarian hinterland in the First World War. [Hadiipar és rendteremtés a magyar hátszágban az első világháború idején] Central European Papers, II.évf. (2014) 2.sz. 23-35.p. CZ-ISSN 2336-369X.*
- FORRÓ János: *A polgári magyar állam központosított közbiztonsági őrtisztületének közrendvédelmi szolgálata.* 89-98.p In PARÁDI József et al. (szerk.): *Magyar csendőrség-történeti tanulmányok.* Budapest, 2015, Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség – Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 401 p. HU-ISBN 978 963 89 8280 9. /Magyar rendvédelem-történeti tanulmányok, 1./ HU-ISSN 2415-9875.
- HEGEDŰS Ernő: *A Magyar Királyi Csendőrség harc- és gépjárművei. Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis), XXIII.évf. (2013) 27-28-29-30.sz. 89-100.p HU-ISSN 1216-6774.* A tanulmány korábbi változata 2012. február 15-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatnak a „A XIX-XX. századi európai és magyarországi csendőrségek.” című XIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- KAISER: A csendőr őrsmester mindennapi élete. (21.;) — KAISER Ferenc: A csendőr őrsmester mindennapi élete. 115-136.p. In PARÁDI József et al. (szerk.): *Magyar csendőrség-történeti tanulmányok*. Budapest, 2015, Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség – Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 401 p. HU-ISBN 978 963 89 8280 9. /Magyar rendvédelem-történeti tanulmányok, 1./ HU-ISSN 2415-9875.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. (2.; 17.;) — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 80-90.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.” című XXIV. konferenciáján. A tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai 1867-1945 (36.;) — PARÁDI József: A rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIV.évf. (2008) 17.sz. 57-64.p. HU-ISSN 1216-6774.
- VEDÓ: Rádió a Magyar Királyi Csendőrség Szolgálatában. (17.;) — VEDÓ Attila: Rádió a Magyar Királyi Csendőrség Szolgálatában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 131-142.p. HU-ISSN 1216-6774.
- VEDÓ: A Magyar Királyi Csendőrség közlekedési szolgálati ágának kialakulása és fejlődése (17.;) — VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közlekedési szolgálati ágának kialakulása és fejlődése. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 47-48-49-50.sz. 81-94.p. HU-ISSN 1216-6774.
- CIKKEK**
- NEMES (22.;) — NEMES Bálint: Őrsfőző kerestetik. *Csendőrségi Lapok*, XXXI.évf. (1941) 7.sz. 226-227.p.
- ÁLLAMI KÖLTSÉGVETÉSI DOKUMENTUMOK, TOVÁBBÁ TISZTI CÍM- ÉS NÉVTÁRAK**
- Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1881-1909., ill. 1912-1914/15. évekre.* (7.;) — *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1881-1909., ill. 1912-1914/15. évekre.* Budapest, 1880-1914., Magyar Királyi Államnyomda.
- Magyarország tiszti cím- és névtára, XXIII. évf.* (9.;) — *Magyarország tiszti cím- és névtára, XXIII. évf.*, Budapest, 1904, Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal. 587 p.
- Magyarország tiszti cím- és névtára, XXIV. évf.* (9.;) — *Magyarország tiszti cím- és névtára, XXIV. évf.*, Budapest, 1905, Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal. 617 p.
- SZABÁLYZATOK ÉS SZAKKÖNYVEK**
- BERZEVICZY — DIENES (30.;) — BERZEVICZY László – DIENES Andor (szerk.): *Tájékoztató a csendőrőrsmesterek legénysége és szolgálati lovai után járó fontosabb illetményekről, valamint a csendőrőrsmesterek fontosabb gazdaságkezelési tennivalóiról.* Budapest, 1941, Stadium. 147 p. /Csendőrségi Lapok Könyvtára, 8./
- Gazdaságkezelési utasítás a m. kir. csendőr gazdaságkezelési hivatalok és a központi gazdasági hivatal számára.* (28.;30.;) — *Gazdaságkezelési utasítás a m. kir. csendőr gazdaságkezelési hivatalok és a központi gazdasági hivatal számára.* Budapest, 1943, Ladányi Antal Könyvnyomdája. 242 p.
- LÁBADY (31.;) — LÁBADY Kálmán (szerk.), *Magyar királyi csendőrségi felszerelési anyagraktár: Ajánlati, szállítási és szerződési feltételek füzetek a magyar királyi csendőrség számára szükséges ipari, felszerelési és fegyverzetű cikkek szállítására vonatkozólag.* Budapest, 1930, M. kir. állami nyomda. 36 p.
- Szervi határozványok a csendőr számvivőtisztek és a csendőr törzsőrsmesterek számára.* (27.;) — *Szervi határozványok a csendőr számvivőtisztek és a csendőr törzsőrsmesterek számára.* Budapest, 1900, Pallas. 32 p.
- Szervi határozványok a magyar királyi csendőr számtanácsosok, csendőr számvivőtisztek, csendőr számvivőtiszthelyettesek és csendőr törzsőrsmesterek számára.* (28.;) — *Szervi határozványok a magyar királyi csendőr számtanácsosok, csendőr számvivőtisztek, csendőr számvivőtiszthelyettesek és csendőr törzsőrsmesterek számára.* Budapest, 1908, Municipia. 88.p.

Utasítás a Magyar Királyi Csendőrség pénztár- és csekk-kezelésére (30. :) — *Utasítás a Magyar Királyi Csendőrség pénztár- és csekk-kezelésére.* Budapest, 1943, Állami Nyomda. 120 p.

Utasítás az ételmezési és beszállásolási számvitelre nézve a saját gazdaszat-kezeléssel felruházott szárnyparancsnokságokkal bíró magyar királyi csendőrpáncsnokságok számára. (26. :) — *Utasítás az ételmezési és beszállásolási számvitelre nézve a saját gazdaszat-kezeléssel felruházott szárnyparancsnokságokkal bíró magyar királyi csendőrpáncsnokságok számára.* Budapest, 1881, Magyar Királyi Állami Nyomda. 78 p.

JOGSZABÁLYOK

1881/III.tc.
(11. :)

— 1881/III.tc. a közbiztonsági szolgálat szervezéséről.

I.sz. melléklet

**Összefoglaló kimutatás
a Magyar Királyi Csendőrség költségvetési forrásainak alakulásáról
(összehasonlító- és referenciaváluta adatokkal)
1881-1940.**

Kv. év	Pontos költségvetési megnevezés		Költségvetési összeg / péntezem				Aranyforintban (Ft)	BM kv. (%) ¹	HM kv. (%) ²	OKV (%) ³	Referencia valuta			Megjegyzés
	BM kv.-ben	Egyéb helyben	BM kv.-ben	HM kv.-ben	Egyéb helyben	Összesen					USD	CHF	GDP	
1881		Albálinos közigazgatási kiadások / Erdélyi csendőrség; Kenderkürti kiadások 1880. é. III. tc. 11. § szerint			420 015 Ft + 216 000 Ft ⁴	636 015 Ft	n.a.z. ⁵	n.a.z.	0,2 % (287 180 0 96 Ft)		0,467 1 Ft	11,74 Ft	0,465 4 Ft	
1882		Albálinos közigazgatási kiadások / Országos csendőrség			909 473 Ft ⁶	909 473 Ft	n.a.z.	n.a.z.	0,3 % (327 111 2 70 Ft)		0,478 1 Ft	11,95 Ft	0,474 2 Ft	
1883	Csendőrségi Költségek	Albálinos közigazgatási kiadások / Országos csendőrség		10 428,91 Ft ⁷	1 810 483 Ft ⁸	1 820 911,91 Ft	n.a.z.	0,1 % (6 951 200 Ft)	0,6 % (322 711 4 84 Ft)		0,480 9 Ft	12,00 Ft	0,475 5 Ft	
1884	Csendőrségi Költségek	Albálinos közigazgatási kiadások / Országos csendőrség és a prebékai nemzetközi vasútművelésről szóló rendelet szerinti költségek		10 417,11 Ft ⁹	2 619 716 Ft + - 1350 Ft ¹⁰	2 628 783,11 Ft	n.a.z.	0,1 % (7 250 137 Ft)	0,8 % (329 200 2 30 Ft)		0,487 1 Ft	12,17 Ft	0,482 8 Ft	

Kv. év	Pontos költségvetési megnevezés			Költségvetési összeg / pénznem			Aranyforintban (Ft)	BM.kv. (%) ¹	HM.kv. (%) ²	ÖKV (%) ³	Referencia valuta				Megjegyzés	
	BM.kv.-ben	HM.kv.-ben	Egyéb helyen	BM.kv.-ben	HM.kv.-ben	Egyéb helyen					Összesen	USD	CHF	GDP		FRF
			szükséglete													
1885		Csandórségi Költségek	Altalános közigazgatási kiadások / Országos csendórség és a predeali nemzetközi vasútnál rendőri szolgálat szükséglete		10 410,15 Ft ¹⁵	2 766 870 Ft - 1350 Ft ¹⁶	2 775 930,15 Ft	n.sz.	0,1 % (7 447 151 Ft)	0,8 % (337 993,5 - 28 Ft)		2,58 Ft ¹⁷	0,497 9 Ft	12,47 Ft	0,494 0 Ft	
1886		Csandórségi Költségek	Altalános közigazgatási kiadások / Országos csendórség és a predeali nemzetközi vasútnál rendőri szolgálat szükséglete		10 410,15 Ft ¹⁸	3 141 938 Ft ¹⁹ - 1350 Ft (becsült adat)	3 150 998,15 Ft	n.sz.	0,1 % (7 633 279 Ft)	0,9 % (344 651,6 - 74 Ft)		2,61 Ft ²⁰	0,503 5 Ft	12,61 Ft	0,500 2 Ft	
1887		Csandórségi Költségek	Altalános közigazgatási kiadások / Országos csendórség és a predeali nemzetközi vasútnál rendőri szolgálat szükséglete		15 666,78 Ft ²¹	3 210 800 Ft - 2150 Ft (becsült adat) ²²	3 224 316,78 Ft	n.sz.	0,2 % (8 279 749 Ft)	0,9 % (350 400,0 - 21 Ft)		2,63 Ft ²³	0,505 7 Ft ²⁴	10,00 Ft ²⁵	0,400 0 Ft ²⁶	
1888		Csandórségi Költségek	Altalános közigazgatási kiadások /		19 390,61 Ft ²⁷	3 279 770 Ft ²⁸ - 2150 Ft (becsült)	3 297 010,61 Ft	n.sz.	0,2 % (8 484 547 Ft)	1 % (345 037,1 Ft)		2,10 Ft ²⁹	0,496 7 Ft ³⁰	10,00 Ft ³¹	0,400 0 Ft ³²	

Kv. év	Pontos költségvetési magnevezés		Költségvetési összeg / péntaszem				Aranyforintban (Ft)	BM kv. (%) ¹	HM kv. (%) ²	OKV (%) ³	Referencia valuta				Megjegyzés
	BM kv.-ben	HM kv.-ben	BM kv.-ben	HM kv.-ben	Egyéb helyen (adat)	Összesen					USD	CHF	GDP	FRF	
										08 Ft)					
1889	Csendőrségi Költségek			19 442,90 Ft ¹¹	3 295 341 Ft ¹⁴ - 2150 Ft (becsült adat)		3 312 633,90 Ft	n.sz.	0,2 % (10 742,12 1 Ft)	(354 574,2 35 Ft)		0,478 9 Ft ¹⁶	10,00 Ft ¹⁷	0,400 0 Ft ¹⁸	
1890	Csendőrségi Költségek			19 442,90 Ft ¹⁹	3 330 333 Ft ²⁰		3 349 975,90 Ft	n.sz.	0,2 % (10 712,58 5 Ft)	(355 663,6 46 Ft)		0,466 2 Ft ²²	10,00 Ft ²¹	0,400 0 Ft ²⁴	
1891	Csendőrségi Költségek			19 530,40 Ft ²¹	3 406 642 Ft ²⁶		3 426 172,40 Ft	n.sz.	0,2 % (11 008,01 5 Ft)	(369 004,5 43 Ft)		0,466 5 Ft ²⁸	10,0 Ft ²⁷	0,400 0 Ft ²⁸	
1892	Csendőrségi Költségek			22 244 Ft ²¹	3 517 486 Ft ²²		3 539 730 Ft	n.sz.	0,2 % (11 990,71 1 Ft)	(395 340,9 41 Ft)		0,960 6 K	20,06 K	0,962 8 K	
1893	Csendőrségi Költségek			22 204,50 Ft ²⁴	3 581 608 Ft ²⁵		3 603 812,50 Ft	n.sz.	0,2 % (12 220,24 6 Ft)	(485 265,5 96 Ft)		0,960 6 K	20,06 K	0,962 8 K	

Kv. év	Pontos költségvetési megnevezés		Költségvetési összeg / pénznem				Aranyforintban (Ft)	BM kv. (%) ¹	HM kv. (%) ²	ÖKV (%) ³	Referencia valuta			Megjegyzés
	BM kv.-ben	HM kv.-ben	BM kv.-ben	HM kv.-ben	Egyéb helyen	Összesen					USD	CHF	GDP	
1894	Csendőrségi Költségek	BM költségvetésén ek indoklása / Kőbiztonsági kiadások	28 248 Ft ⁷⁷	3 996 493 Ft ⁷⁸		3 994 741 Ft	3 994 741	0,2 % (13 797 861 Ft)	0,6 % (464 992,254 Ft)	2,10 Ft= 4,20 K ⁷⁹	0,960 K	20,06 K	0,962 K	8 K
1895	Csendőrségi Költségek	BM költségvetésén ek indoklása / Kőbiztonsági kiadások	28 248 Ft ⁸⁰	4 349 237 Ft ⁸¹		4 377 505 Ft	4 377 505	0,2 % (14 071 988 Ft)	0,9 % (467 792,748 Ft)	2,10 Ft= 4,20 K ⁸²	0,960 K	20,06 K	0,962 K	8 K
1896	Csendőrségi Költségek	BM költségvetésén ek indoklása / Kőbiztonsági kiadások	28 291 Ft ⁸³	4 631 374 Ft ⁸⁴		4 659 665 Ft	4 659 665	0,2 % (14 469 537 Ft)	1 % (472 987,244 Ft)	2,10 Ft= 4,20 K ⁸⁵	0,950 K	19,90 K	0,955 K	2 K
1897	Csendőrségi Költségek	BM költségvetésén ek indoklása / Kőbiztonsági kiadások	28 889 Ft ⁸⁶	4 796 504 Ft ⁸⁷		4 825 393 Ft	4 825 393	0,2 % (15 136 628 Ft)	1 % (475 238,670 Ft)	2,10 Ft= 4,20 K ⁸⁸	0,950 K	19,90 K	0,955 K	2 K
1898	Csendőrségi Költségek	BM költségvetésén ek indoklása / Kőbiztonsági kiadások	28 889 Ft ⁸⁹	5 087 229 Ft ⁹⁰ - 9400 Ft (becsült adat)		5 106 718 Ft	5 106 718	0,2 % (16 164 135 Ft)	1 % (498 240,570 Ft)	2,10 Ft= 4,20 K ⁹¹	0,950 K	19,90 K	0,955 K	2 K
1899	Csendőrségi Költségek	BM költségvetésén ek indoklása / Csendőrségi szükségletek	40 331 Ft ⁹²	5 290 956 Ft ⁹³		5 331 287 Ft	5 331 287	0,2 % (16 450 404 Ft)	1,1 % (503 264,446 Ft)	2,10 Ft= 4,20 K ⁹⁴	0,950 K	19,90 K	0,955 K	2 K
1900	Magyar Királyi Csendőrség	Csendőrségi Költségek	10 746 779 K ⁹⁵	80 662 K ⁹⁶		10 827 441 K	5 413 720,50	26,3 % (40 860 715 K)	1 % (1 052 681,821 K)	4,20 K ⁹⁷	0,950 K	19,9 K	0,955 K	2 K
1901	Magyar Királyi Csendőrség	Csendőrségi Költségek	11 015 968 K ⁹⁸	88 438 K ⁹⁹		11 104 406 K	5 552 203	26,3 % (41 843 860 K)	1,1 % (1 056 546,417 K)	4,20 K ¹⁰⁰	0,950 K	19,82 K	0,952 K	8 K

Kv. év	Pontos költségvetési megnevezés					Költségvetési összeg / pénzem				Araanyforrások (Ft)	BM kv. (%) ¹ (42 783 046 K)	HM kv. (%) ² (37 791 890 K)	ÖKV (%) ³	Referencia valuta			Megjegyzés	
	BM kv.-ben	HM kv.-ben	Egyéb helyen	BM kv.-ben	HM kv.-ben	Egyéb helyen	Összesen	USD	CHF					GDP	FRF			
1902	Magyar Királyi Csendőrség			11 054 683 K ¹¹	90 178 K ¹²		11 144 861 K		5 872 430,50		25,8 %	0,2 %	1 %	4,20 K ¹³	0,950 9 K	19,82 K	0,952 8 K	
1903	Magyar Királyi Csendőrség			11 122 559 K ¹⁴	96 151 K ¹⁵		11 218 710 K		5 609 365		26,5 %	0,2 %	1 %	4,20 K ¹⁴	0,950 9 K	19,82 K	0,952 8 K	
1904	Magyar Királyi Csendőrség			11 709 559 K ¹⁷	83 353 K ¹⁸		11 792 912 K		5 896 466		23,7 %	0,2 %	1 %	4,20 K ¹⁹	0,950 9 K	19,82 K	0,952 8 K	
1905	Magyar Királyi Csendőrség			12 161 836 K ²⁰	83 353 K ²¹		12 245 189 K		6 122 594,50		21,8 %	0,2 %	1 %	4,20 K ²²	0,950 9 K	19,82 K	0,952 8 K	
1906	Magyar Királyi Csendőrség			13 284 081 K ²³	83 665 K ²⁴		13 367 746 K		6 683 873		22,7 %	0,2 %	1 %	4,20 K ²⁵	0,950 9 K	19,82 K	0,952 8 K	
1907	Magyar Királyi Csendőrség	Személyi kiadások (2 főre)		14 412 639 K ²⁶	40 971,84 K ²⁷		14 453 610,84 K		7 226 805,42		21,8 %	0,1 %	1,1 %	4,20 K ²⁸	0,955 2 K	19,93 K	0,956 3 K	
1908	Magyar Királyi Csendőrség	Személyi kiadások (2 főre)		15 594 240 K ²⁹	40 971,84 K ³⁰		15 635 211,84 K		7 817 605,20		22,3 %	0,1 %	1,1 %	4,20 K ³¹	0,933 7 K	19,89 K	0,954 6 K	
1909	Magyar Királyi Csendőrség	Személyi juttatások és pótdíjak		17 232 286 K ³²	402 656 K ³³		17 634 942 K		8 817 471,50		21,3 %	0,8 %	1,1 %	4,20 K ³⁴	0,952 7 K	19,84 K	0,958 0 K	
1910	n.a.	n.a.												4,20 K ³⁵	0,952 1 K	19,89 K	0,953 0 K	
1911	Magyar Királyi Csendőrség	Személyi juttatások és pótdíjak		18 531 789 K ³⁶	487 808 K ³⁷		19 019 597 K		9 509 796,50		20,2 %	0,8 %	1,1 %	4,20 K ³⁸	0,950 8 K	19,90 K	0,951 6 K	
1912	Magyar Királyi Csendőrség	Személyi juttatások és pótdíjak		20 219 933 K ³⁸	539 048 K ³⁹		20 758 981 K		10 379 490,50		20 %	0,9 %	1,1 %	4,99 K ⁴¹	0,950 2 K	24	0,955	

Kv. év	Pontos költségvetési megnevezés				Költségvetési összeg / pénznem				Aranyforintban (Ft)	BM kv. (%) ¹	HM kv. (%) ²	ÖKV (%) ³	Referencia valuta				Megjegyzés
	BM kv.-ben Csendőrség	HM kv.-ben juttatások és pótlójak	Egyéb helyen	K ¹⁰⁹	BM kv.-ben	HM kv.-ben	Egyéb helyen	Összesen					USD	CHF	GDP	FRF	
1913	Magyar Királyi Csendőrség	Személyi juttatások és pótlójak		22 778 551 K ¹¹⁵	539 284 K ¹¹⁶	23 317 835 K	11 658 917,50	(101 112 0 (54 K))	20,6 %	(62 117 36 6 K)	(1 852 694 998 K)	0 K ¹¹²	0 K ¹¹³	0 K ¹¹⁴			
1914	Magyar Királyi Csendőrség	Személyi járandóságok		23 879 554 K ¹²¹	81 746 K ¹²²	23 961 300 K	11 980 650,50	(110 687 6 (20 K))	20 %	(67 522 99 3 K)	(2 072 754 196 K)	0,951 0 K ¹¹⁸	24 K ¹¹⁹	0,958 5 K ¹²⁰			
1915 - 1920																	
1921/ 22	Magyar Királyi Csendőrség	n.a.		582 211 900 K ¹²⁷ (papirkorona)		582 211 900 pK = 29 449 261,51 aK	14 724 630,75	41,3 %	n.a.	(18 196 88 8 083 pK)	3,2 %	35,50 K	800 K	16,70 K	1 aranykorona (aK) = 19,77 papirkorona (pK) ¹²⁸		
1922/ 23	Magyar Királyi Csendőrség			2 796 339 000 K ¹²⁹ (papirkorona)		2 796 339 000 pK = 11 651 412,50 aK	5 825 706,25	34 %	(8 208 942 000 pK)	n.sz.	2,3 %	434,7 0 K	10 442 K	163,2 0 K	1 aK = 240 pK ¹³¹		
1923/ 24	Csendőrség			72 298 348 000 K ¹³² (papirkorona)		72 298 348 000 pK = 5 277 251,68 aK	2 638 625,84	34,4 %	(210 196 8 24 000 pK)	n.sz.	3,5 %	0,857 7 aK	21,29 aK	0,232 1 aK	1 aK = 13 700 pK ¹³⁴		
1924/ 25	Csendőrség			18 839 370 K ¹³⁵ (aranykorona)		18 839 370 aK	9 419 685	28,8 %	(65 423 65 0 aK)	n.sz.	2,5 %	4,93 aK ¹³⁶	22,17 1 aK	0,267 3 aK	1 aK = 17 000 pK ¹³⁷		
1925/ 26	Csendőrség			315 812 160 000 K ¹³⁸ (papirkorona)		315 812 160 000 pK = 21 780 148,97 aK	10 890 048	28,4 %	(1 111 574 850 000 pK)	n.sz.	2,5 %	13 884 000 pK	347 000 pK	3760 pK	1 aK = 14 500 pK ¹⁴⁰		

Kv. év	Pontos költségvetési megnevezés				Kölségvetési összeg / pénznem				Aranyforintban (Ft)	BM kv. (%) ¹	HM kv. (%) ²	ÖKV (%) ³	Referencia valuta				Mégis(z)és
	BM kv.-ben	HM kv.-ben	Egyéb helyen		BM kv.-ben	HM kv.-ben	Egyéb helyen	Összesen					USD	CHF	GDP	FRF	
1926/ 27	Csendőrség				26 340 520 p ¹⁴¹				26 340 520 P = 22 597 532 ak	28,5 % (92 439 620 P)	n.sz.	2,3 % (1 143 554 386 P)	5,73 P ¹⁴²	1,10 P	27,72 P	0,264 P	1 Pengő = 12 500 pK = 0,8579 ak ¹⁴³
1927/ 28	Csendőrség				27 468 290 p ¹⁴⁴				27 468 290 P	28,2 % (97 457 900 P)	n.sz.	2,3 % (1 192 255 320 P)	5,72 P ¹⁴⁵	1,10 P	27,76 P	0,228 P	
1928/ 29	Csendőrség				31 547 200 p ¹⁴⁶				31 547 200 P	27,8 % (113 586 180 P)	n.sz.	2,3 % (1 357 804 280 P)	5,72 P ¹⁴⁷	1,10 P	27,85 P	0,224 P	Saját számlálás szereplő 1 aranyforint t = 0,4289 Pengő
1929/ 30	Csendőrség				33 296 710 p ¹⁴⁸				33 296 710 P	27,4 % (121 457 000 P)	n.sz.	2,3 % (1 428 671 400 P)	5,74 P ¹⁴⁹	1,10 P	27,86 P	0,224 P	
1930/ 31	Csendőrség				33 484 630 p ¹⁵⁰				33 484 630 P	27,6 % (121 508 950 P)	n.sz.	2,4 % (1 398 130 000 P)	5,73 P ¹⁵¹	1,10 P	27,88 P	0,225 P	
1931/ 32	Csendőrség				33 305 330 p ¹⁵²				33 305 330 P	33,3 % (99 901 900 P)	n.sz.	2,4 % (1 364 893 000 P)	5,72 P ¹⁵³	1,11 P	27,80 P	0,224 P	
1932/ 33	Csendőrség				32 464 670 p ¹⁵⁴				32 464 670 P	34,2 % (94 847 000 P)	n.sz.	2,7 % (1 207 329 000 P)	5,73 P ¹⁵⁵	1,11 P	22,25 P	0,225 P	
1933/ 34	Csendőrség				31 752 400 p ¹⁵⁶				31 752 400 P	25,4 % (125 012 000 P)	n.sz.	2,7 % (1 173 285 000 P)	5,74 P ¹⁵⁷	1,11 P	19,10 P	0,224 P	

Kv. év	Pontos költségvetési megnevezés			Költségvetési összeg / pénznyom				Áranyforintban (Ft)	BM kv. (%) ¹	HM kv. (%) ²	ÖKV (%) ³	Referencia valuta				Mágnegy-zés
	BM kv.-ben	HM kv.-ben	Egyéb helyen	BM kv.-ben	HM kv.-ben	Egyéb helyen	Összesen					USD	CHF	GDP	FRF	
1934/ 35	Csendőrség			31 628 400 P ¹⁸			31 628 400 P	13 565 420	26 % (121 829 620 P)	n.sz.	2,7 % (1 150 709 000 P)	3,87 P ⁵⁹	1,11 P	18,36 P	0,224 7 P	
1935/ 36	Csendőrség			31 404 300 P ⁶⁰			31 404 300 P	13 469 304	25,7 % (122 275 500 P)	n.sz.	2,7 % (1 176 070 000 P)	3,45 P ⁶¹	1,11 P	17,24 P	0,224 8 P	
1936/ 37	Csendőrség			31 296 900 P ⁶²			31 296 900 P	13 423 240	25,3 % (123 760 500 P)	n.sz.	2,6 % (1 211 798 000 P)	3,41 P ⁶³	1,11 P	16,79 P	0,224 8 P	
1937/ 38	Csendőrség			31 312 200 P ⁶⁴			31 312 200 P	13 429 802	24,4 % (128 137 620 P)	n.sz.	2,5 % (1 267 025 000 P)	3,41 P ⁶⁵	0,78 P	16,67 P	0,159 0 P	
1938/ 39	Csendőrség			32 193 720 P ⁶⁶			32 193 720 P	13 807 886	25,2 % (127 505 250 P)	n.sz.	2,4 % (1 334 869 000 P)	3,37 P ⁶⁷	0,78 P	16,97 P	0,116 7 P	
1939/ 40	Csendőrség			47 127 700 P ⁶⁸ (1 évre arányítva: 31 418 466 P)			31 418 466 P (éves adat)	13 642 402	23,3 % (201 837 460 P)	n.sz.	1,7 % (2 693 156 000 P)	3,44 P ⁶⁹	0,78 P	16,10 P	0,09 P	
1940	12.31-ig															

A melléklet forrásai:

1. A Magyar Királyi Csendőrség költségvetésének a BM teljes költségvetéséhez viszonyított aránya. Zárójelben a tárca teljes költségvetési főösszege került megjelölésre.
2. A Magyar Királyi Csendőrség költségvetésének a HM teljes költségvetéséhez viszonyított aránya. Zárójelben a tárca teljes költségvetési főösszege került megjelölésre.
3. A Magyar Királyi Csendőrség költségvetésének a magyar állam teljes költségvetéséhez viszonyított aránya. (a főmérték kiadási oldala alapján) Zárójelben a teljes állami költségvetés kiadási főösszege került megjelölésre.
4. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1881. évre.* Budapest, 1880., Magyar Királyi Államnyomda – 16.p. ; 153.p.
5. Nem szerepel (továbbiakban: n.sz.)
6. Az 1881. évi valutaárfolyamok a Sveriges Riskbank és a Stockholmi Egyetem közös on-line adatbázisa alapján kerültek megállapításra. (<http://www.historicalstatistics.org/Currencyconverter.html>, letöltés ideje 2018. 07. 30.) A továbbiakban az innen származó adatokat „A Sveriges Riskbank adatai alapján” hivatkozással tüntetem fel..
7. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1882. évre.* Budapest, 1881., Magyar Királyi Államnyomda – 16.p.
8. Az 1882. évi valutaárfolyamok a Sveriges Riskbank adatai alapján kerültek feltüntetésre.
9. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1883. évre.* Budapest, 1882., Magyar Királyi Államnyomda – 1332.p.
10. *Loc.cit.* – 18.p.
11. Az 1883. évi valutaárfolyamok a Sveriges Riskbank adatai alapján kerültek feltüntetésre.
12. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1884. évre.* Budapest, 1883., Magyar Királyi Államnyomda – 1437.p.
13. *Loc.cit.* – 18.p. ; 204.p.
14. Az 1884. évi valutaárfolyamok a Sveriges Riskbank adatai alapján kerültek feltüntetésre.
15. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1885. évre.* Budapest, 1884., Magyar Királyi Államnyomda – 1398.p.
16. *Loc.cit.* – 18.p. ; 180.p.
17. Az 1885. évi valutaárfolyamok a Sveriges Riskbank adatai alapján kerültek feltüntetésre.
18. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1886. évre.* Budapest, 1885., Magyar Királyi Államnyomda – 1386.p.
19. *Loc.cit.* – 18.p.
20. Az 1886. évi valutaárfolyamok a Sveriges Riskbank adatai alapján kerültek feltüntetésre.
21. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1887. évre.* Budapest, 1886., Magyar Királyi Államnyomda – 1334.p.
22. *Loc.cit.* – 18.p. ; 182.p.
23. A Sveriges Riskbank adatai alapján.
24. A Sveriges Riskbank adatai alapján.
25. Közgazdasági és statisztikai évkönyv I. évf. Budapest, 1887., Athenaeum – 369.p.
26. *Loc.cit.*
27. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1888. évre.* Budapest, 1887., Magyar Királyi Államnyomda – 1392.p.
28. *Loc.cit.* – 20.p.
29. Közgazdasági és statisztikai évkönyv II. évf. Budapest, 1888., Athenaeum – 8.p.
30. A Sveriges Riskbank adatai alapján.
31. Közgazdasági és statisztikai évkönyv II. évf. Budapest, 1888., Athenaeum – 8.p.
32. *Loc.cit.* – 8.p. ; 523.p.
33. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1889. évre.* Budapest, 1888., Magyar Királyi Államnyomda – 1420.p.
34. *Loc.cit.* – 20.p.
35. Közgazdasági és statisztikai évkönyv III-IV. évf. (1889/90) Budapest, 1890., Révai Testvérek – 8.p.
36. A Sveriges Riskbank adatai alapján.
37. Közgazdasági és statisztikai évkönyv III-IV. évf. (1889/90) Budapest, 1890., Révai Testvérek – 8.p.
38. *Loc.cit.* – 8.p.
39. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1890. évre.* Budapest, 1889., Magyar Királyi Államnyomda – 1520.p.
40. *Loc.cit.* – 191.p.
41. Közgazdasági és statisztikai évkönyv III-IV. évf. (1889/90) Budapest, 1890., Révai Testvérek – 8.p.
42. A Sveriges Riskbank adatai alapján.
43. Közgazdasági és statisztikai évkönyv III-IV. évf. (1889/90) Budapest, 1890., Révai Testvérek – 8.p.
44. *Loc.cit.*
45. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1891. évre.* Budapest, 1890., Magyar Királyi Államnyomda – 1514.p.
46. *Loc.cit.* – 184.p.
47. *A M. Kir. Kormány 1911. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1912. Athenaeum
48. A Sveriges Riskbank adatai alapján.
49. *A M. Kir. Kormány 1911. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1912. Athenaeum
50. *Loc.cit.*

51. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1892. évre.* Budapest, 1891., Magyar Királyi Államnyomda – 10.p.
52. *Loc.cit.* – 193.p.
53. Az 1892. évi adatok a *A M. Kir. Kormány 1911. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1912. Athenaeum – 288.p. alapján kerültek feltüntetésre.
54. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1893. évre.* Budapest, 1892., Magyar Királyi Államnyomda – 1696.p.
55. *Loc.cit.* – 194.p.
56. Az 1893. évi adatok a *A M. Kir. Kormány 1911. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1912. Athenaeum – 288.p. alapján kerültek feltüntetésre.
57. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1894. évre.* Budapest, 1893., Magyar Királyi Államnyomda – 1591.p.
58. *Loc.cit.* – 185.p.
59. Az 1894. évi adatok a *A M. Kir. Kormány 1911. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1912. Athenaeum – 288.p. alapján kerültek feltüntetésre.
60. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1895. évre.* Budapest, 1894., Magyar Királyi Államnyomda – 11.p.
61. *Loc.cit.* – 187.p.
62. Az 1895. évi adatok a *A M. Kir. Kormány 1911. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1912. Athenaeum – 288.p. alapján kerültek feltüntetésre.
63. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1896. évre.* Budapest, 1895., Magyar Királyi Államnyomda – 11.p.
64. *Loc.cit.* – 207.p.
65. Az 1896. évi adatok a *A M. Kir. Kormány 1911. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1912. Athenaeum – 288.p. alapján kerültek feltüntetésre.
66. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1897. évre.* Budapest, 1896., Magyar Királyi Államnyomda – 11.p.
67. *Loc.cit.* – 206.p.
68. Az 1897. évi adatok a *A M. Kir. Kormány 1911. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1912. Athenaeum – 288.p. alapján kerültek feltüntetésre.
69. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1898. évre.* Budapest, 1897., Magyar Királyi Államnyomda – 11.p.
70. *Loc.cit.* – 198.p.
71. Az 1898. évi adatok a *A M. Kir. Kormány 1911. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1912. Athenaeum – 288.p. alapján kerültek feltüntetésre.
72. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1899. évre.* Budapest, 1898., Magyar Királyi Államnyomda – 11.p.
73. *Loc.cit.* – 191.p.
74. Az 1899. évi adatok a *A M. Kir. Kormány 1911. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1912. Athenaeum – 288.p. alapján kerültek feltüntetésre.
75. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1900. évre.* Budapest, 1899., Magyar Királyi Államnyomda – 7.p.
76. *Loc.cit.* – 13.p.
77. Az 1900. évi adatok a *A M. Kir. Kormány 1911. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1912. Athenaeum – 288.p. alapján kerültek feltüntetésre.
78. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1901. évre.* Budapest, 1900., Magyar Királyi Államnyomda – 6.p.
79. *Loc.cit.* – 1775.p.
80. Az 1901. évi adatok a *A M. Kir. Kormány 1911. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1912. Athenaeum – 288.p. alapján kerültek feltüntetésre.
81. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1902. évre.* Budapest, 1901., Magyar Királyi Államnyomda – 6.p.
82. *Loc.cit.* – 1685.p.
83. Az 1902. évi adatok a *A M. Kir. Kormány 1911. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1912. Athenaeum – 288.p. alapján kerültek feltüntetésre.
84. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1903. évre.* Budapest, 1902., Magyar Királyi Államnyomda – 6.p.
85. *Loc.cit.* – 1695.p.
86. Az 1903. évi adatok a *A M. Kir. Kormány 1911. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1912. Athenaeum – 288.p. alapján kerültek feltüntetésre.
87. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1904. évre.* Budapest, 1903., Magyar Királyi Államnyomda – 6.p.
88. *Loc.cit.* – 1748.p.
89. Az 1904. évi adatok a *A M. Kir. Kormány 1911. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1912. Athenaeum – 288.p. alapján kerültek feltüntetésre.
90. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1905. évre.* Budapest, 1904., Magyar Királyi Államnyomda – 6.p.
91. *Loc.cit.* – 1847.p.
92. Az 1905. évi adatok a *A M. Kir. Kormány 1911. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1912. Athenaeum – 288.p. alapján kerültek feltüntetésre.

93. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1906. évre.* Budapest, 1905., Magyar Királyi Államnyomda – 6.p.
94. *Loc.cit.* – 2043.p.
95. Az 1906. évi adatok a *A M. Kir. Kormány 1911. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1912. Athenaeum – 288.p. alapján kerültek feltüntetésre.
96. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1907. évre.* Budapest, 1906., Magyar Királyi Államnyomda – 6.p.
97. *Loc.cit.* – 1879.p.
98. Az 1907. évi adatok a *A M. Kir. Kormány 1911. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1912. Athenaeum – 288.p. alapján kerültek feltüntetésre.
99. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1908. évre.* Budapest, 1907., Magyar Királyi Államnyomda – 6.p.
100. *Loc.cit.* – 1982.p.
101. Az 1908. évi adatok a *A M. Kir. Kormány 1911. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1912. Athenaeum – 288.p. alapján kerültek feltüntetésre.
102. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1909. évre.* Budapest, 1908., Magyar Királyi Államnyomda – 6.p.
103. *Loc.cit.* – 2005.p.
104. Az 1909. évi adatok a *A M. Kir. Kormány 1911. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1912. Athenaeum – 288.p. alapján kerültek feltüntetésre.
105. Az 1910. évi adatok a *A M. Kir. Kormány 1911. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1912. Athenaeum – 288.p. alapján kerültek feltüntetésre.
106. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1911. évre.* Budapest, 1910., Magyar Királyi Államnyomda – 6.p.
107. *Loc.cit.* – 2213.p.
108. Az 1911. évi adatok a *A M. Kir. Kormány 1911. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1912. Athenaeum – 288.p. alapján kerültek feltüntetésre.
109. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1912. évre.* Budapest, 1911., Magyar Királyi Államnyomda – 6.p.
110. *Loc.cit.* – 2131.p.
111. *A M. Kir. Kormány 1912. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1914. Athenaeum – 45.p.
112. Becsült adat a korábbi árfolyam-alakulás alapján.
113. *A M. Kir. Kormány 1912. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1914. Athenaeum – 45.p.
114. Becsült adat a korábbi árfolyam-alakulás alapján.
115. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1913. évre.* Budapest, 1912., Magyar Királyi Államnyomda – 6.p.
116. *Loc.cit.* – 2185.p.
117. *A M. Kir. Kormány 1913. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1915. Athenaeum – 43.p.
118. Becsült adat a korábbi árfolyam-alakulás alapján.
119. *A M. Kir. Kormány 1913. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1915. Athenaeum – 43.p.
120. *Loc.cit.*
121. *Állami költségvetés a magyar korona országai részére az 1914/15. évre.* Budapest, 1914., Magyar Királyi Államnyomda – 6.p.
122. *Loc.cit.* – 2088-2090.p.
123. *A M. Kir. Kormány 1914. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1916. Athenaeum – 56.p.
124. Becsült adat a korábbi árfolyam-alakulás alapján.
125. *A M. Kir. Kormány 1914. évi működéséről és az ország közállapotaiól szóló jelentés és statisztikai évkönyv.* Budapest, 1916. Athenaeum – 60.p.
126. *Loc.cit.*
127. *A magyar állam költségvetése az 1921/22. számadási évre.* Budapest, 1921., Magyar Királyi Állami Nyomda – 13.p.
128. Az állami költségvetés indoklásából következtetett arány. A referenciavaluták hivatalos árfolyamait maga az 1921/22. költségvetési évtől az állami költségvetés tartalmazza, ezért annak pontos bibliográfiai adatait a továbbiakban kizárólag az USD vonatkozásában közlöm. A tárgyévre vonatkozó adatokat lásd. *A magyar állam költségvetése az 1921/22. számadási évre.* Budapest, 1921., Magyar Királyi Állami Nyomda – 167.p.
129. *A magyar állam költségvetése az 1922/23. számadási évre.* Budapest, 1923., Magyar Királyi Állami Nyomda – 5.p.
130. *Loc.cit.* – 107.p.
131. Az állami költségvetés indoklásából következtetett arány.
132. *A magyar állam költségvetése az 1923/24. számadási évre.* Budapest, 1924., Magyar Királyi Állami Nyomda – 5.p.
133. *Loc.cit.* – 115.p.
134. *Loc.cit.*
135. *A magyar állam költségvetése az 1924/25. számadási évre.* Budapest, 1924., Magyar Királyi Állami Nyomda – 8.p.
136. *Loc.cit.* – 182.p.
137. *Loc.cit.*
138. *A magyar állam költségvetése az 1925/26. számadási évre.* Budapest, 1925., Magyar Királyi Állami Nyomda – 8.p.
139. *Loc.cit.* – 173.p.

140. *Loc.cit.*
141. *A magyar állam költségvetése az 1926/27. számadási évre.* Budapest, 1926., Magyar Királyi Állami Nyomda – 8.p.
142. *Loc.cit.* – 160.p.
143. *Loc.cit.* – 41.p. , 160.p.
144. *A magyar állam költségvetése az 1927/28. számadási évre. SOMMÁZAT* Budapest, 1927., Magyar Királyi Állami Nyomda –8.p.
145. *Loc.cit.* – 163.p.
146. *A magyar állam költségvetése az 1928/29. számadási évre. SOMMÁZAT* Budapest, 1928., Magyar Királyi Állami Nyomda – 8.p.
147. *Loc.cit.* – 159.p.
148. *A magyar állam költségvetése az 1929. évi július hó 1-jétől 1930. évi június hó 30-áig terjedő 1929/30. számadási évre. SOMMÁZAT* Budapest, 1929., Magyar Királyi Állami Nyomda – 8.p.
149. *Loc.cit.* – 163.p.
150. *1930/31. évi állami költségvetés. SOMMÁZAT* Budapest, 1930., Magyar Királyi Állami Nyomda – 8.p.
151. *Loc.cit.* – 149.p.
152. *1931/32. évi állami költségvetés. SOMMÁZAT* Budapest, 1931., Magyar Királyi Állami Nyomda – 8.p.
153. *Loc.cit.*– 167.p.
154. *1932/33. évi állami költségvetés. SOMMÁZAT* Budapest, 1932., Magyar Királyi Állami Nyomda – 8.p.
155. *Loc.cit.*– 153.p.
156. *Állami költségvetés az 1933/34. évre. SOMMÁZAT* Budapest, 1933., Magyar Királyi Állami Nyomda – 8.p.
157. *Loc.cit.* – 154.p.
158. *Állami költségvetés az 1934/35. évre. SOMMÁZAT* Budapest, 1934., Magyar Királyi Állami Nyomda – 8.p.
159. *Loc.cit.* – 156.p.
160. *Állami költségvetés az 1935/36. évre. SOMMÁZAT* Budapest, 1935., Magyar Királyi Állami Nyomda – 8.p.
161. *Loc.cit.* – 154.p.
162. *Állami költségvetés az 1936/37. évre. SOMMÁZAT* Budapest, 1936., Magyar Királyi Állami Nyomda – 8.p.
163. *Loc.cit.* – 150.p.
164. *Állami költségvetés az 1937/38. évre. SOMMÁZAT* Budapest, 1937., Magyar Királyi Állami Nyomda – 8.p.
165. *Loc.cit.* – 152.p.
166. *Állami költségvetés az 1938/39. évre. SOMMÁZAT* Budapest, 1938., Magyar Királyi Állami Nyomda – 8.p.
167. *Loc.cit.* – 154-155.p.
168. *Állami költségvetés az 1939. évi július hó 1. napjától az 1940 évi december hó 31. napjáig terjedő 1939-1940. számadási időszakra* SOMMÁZAT Budapest, 1939., Magyar Királyi Állami Nyomda
169. *Loc.cit.* – 104 p.